

Обґрунтування концепції формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх

Мітова О. О.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, Дніпро, Україна

Анотація. В роботі представлено обґрунтування концепції формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх

Ключові слова: концепція, контроль, командні спортивні ігри.

Вступ. У сучасних умовах процес підготовки спортсменів, й особливо групи спортсменів – команди, здійснюється при концентрації зусиль фахівців у галузі спорту та суміжних дисциплін [2].

Проведений аналіз наукових даних з питань контролю у командних спортивних іграх [1, 3 та ін.], свідчить про те, що великий масив наукових знань не об'єднаний у цілісну систему, в якій органічно взаємопов'язані контроль з етапами багаторічної підготовки; періодами річного циклу; рівнем кваліфікації, віковими особливостями спортсменів; ігровими амплуа та соціальним статусом в команді.

У зв'язку з сучасними тенденціями розвитку командних спортивних ігор, їх глобалізацією у світі, виникає необхідність формування уніфікованої системи контролю в ігрових видах спорту. Загальна система контролю повинна включати етапність, критерії оцінки, методи, засоби контролю, мету, завдання для кожного етапу багаторічної підготовки, гендерні відмінності, особливості інвентарю та обладнання, як в класичному виді спортивних ігор (баскетбол, волейбол, футбол тощо), так і у чітко означеному різновиді командної спортивної гри: по-перше, залежно від віку її призначення (мікро-баскетбол, міні-баскетбол, максібаскет, міні-волейбол та ін.) й по-друге, залежно від кількості членів команди (пляжний волейбол, баскетбол 3х3, регбіліг-7 та ін.). Не вивченим залишається питання адаптації або модифікації педагогічних тестів або створення нових контрольних вправ для неолімпійських,

паралімпійських та дефлімпійських видів спортивних ігор й шкал оцінювання рівня підготовленості спортсменів, які в них спеціалізуються [1].

Вище зазначене свідчить, що розробка концепції формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх є актуальним питанням спортивної науки.

Мета дослідження – обґрунтування концепції формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх.

Результати дослідження та їх обговорення. На основі останніх наукових досліджень та сучасних тенденцій розвитку спорту нами запропоновано концепцію, що може забезпечити підвищення ефективності керування всією системою багаторічної підготовки спортсменів в командних ігрових видах спорту.

Концепція формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх

1. Раціональне функціонування системи контролю в командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення можливе при:

- взаємодії всієї системи дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень відповідно до сучасних досягнень науки і практики;
- урахування закономірностей проведення контролю для підвищення його ефективності в інтересах як вдосконалення процесу підготовки спортсменів, так і збереження їх фізичного та психічного здоров'я;
- забезпеченні всіх етапів багаторічного вдосконалення рівною увагою щодо необхідного матеріально-технічного, фінансового, кадрового, науково-методичного та медичного супроводження;
- строгому розподілі функцій і можливостей різних державних і громадських організацій у вирішенні завдань контролю стану фізичного й психічного здоров'я, тренувальних та змагальних навантажень, підготовленості спортсменів, техніко-тактичних показників змагальної діяльності;
- забезпеченні оптимального співвідношення кількості інформативних тестів на різних етапах багаторічного вдосконалення, що передбачає постійне уявлення про стан спортсмена, а також команди в цілому, залежно від завдань етапу багаторічної підготовки, періоду річного циклу; рівня кваліфікації команди, ігрового амплуа гравців;

- створенні організаційних і методичних умов для зручного та ефективного контролю й подальшого аналізу стану спортсменів з метою виявлення позитивних та негативних сторін підготовленості, з подальшою корекцією різних видів підготовки та більш ефективного розподілу функціональних обов'язків у команді під час тренувального процесу та протягом матчу, реалізації їх індивідуальних можливостей у змагальній спортивній діяльності, орієнтованої на максимальні досягнення.

Слайд

2. Методологічною основою забезпечення системи контролю спортсменів в командних спортивних іграх на різних етапах багаторічної підготовки є дотримання наступних принципів:

- мінімізація педагогічних, психологічних та організаційних помилок в процесі багаторічного, етапного, оперативного та поточного видів контролю;
- урахування чинників, що впливають на ефективність змагальної діяльності залежно від етапу багаторічної підготовки, періоду річного циклу підготовки;
- урахування сенситивних періодів розвитку фізичних якостей спортсменів, провідних для командних спортивних ігор;
- урахування гендерних відмінностей в процесі контролю та критеріях оцінювання ефективності тренувальної та змагальної діяльності спортсменів;
- урахування ігрового амплуа;
- урахування соціометричного статусу в команді;
- забезпечення всього навчального матеріалу, що заплановано навчальною програмою ДЮСШ або команди, методами контролю та шкалами оцінювання відповідно до етапу підготовки та періоду річного циклу підготовки (наприклад: теоретична, інтегральна тощо);
- оптимізації обсягів та інтенсивності тренувальних та змагальних навантажень;
- профілактики травм, фізичних та психічних захворювань, перетренованості у періоди інтенсивної підготовки та участі у змаганнях.

Слайд

3. Організаційною основою є інтенсифікація розвитку спортивної науки та технології за пріоритетними напрямками:

- пошук нових методів та методик контролю різних сторін підготовленості спортсменів

у командних спортивних іграх;

- вдосконалення методів контролю та системи оцінювання на основі комп'ютерних технологій;
- формування ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення проведення контролю в дитячо-юнацькому, резервному спорті та спорті вищих досягнень;
- вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів у спортивних іграх на основі цілеспрямованої стимуляції їх безперервної освіти та самоосвіти, формування потреби в джерелах систематичної інформації про інноваційні методи контролю;
- створення зручної для тренерів інфраструктури науково-технічного забезпечення підготовки збірних команд та їх резерву на базі багатоцільових та спеціалізованих за видом командних спортивних ігор комплексних наукових груп;
- вдосконалення навчальних програм для ДЮСШ та СДЮСШОР щодо контролю різних видів підготовленості, залежно від вікових особливостей, сенситивних періодів, ігрового амплуа.
- забезпечення всіх сторін підготовленості інформативними методами контролю, відповідно до сучасних тенденцій розвитку командних ігрових видів спорту.

Слайд

4. Контроль ефективності підготовки спортсменів у командних спортивних іграх здійснюється на основі наступних принципів:

- концентрація зусиль вчених та фахівців на вдосконалення методів та заходів щодо організації та проведення різних видів контролю з метою коригування навчально-тренувального та змагального процесів;
- зміцнення та розвиток інфраструктури забезпечення системи контролю на всіх етапах багаторічної підготовки.

Висновки. В ході проведених досліджень з питань системи підготовки у командних спортивних іграх та контролю у спорті нами розроблено концепцію формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх, що містить 4 складові; застосування якої дозволить на практиці системно та комплексно проводити контроль у командних спортивних іграх з урахуванням закономірностей розвитку спортивних ігор та процесу підготовки спортсменів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці алгоритму впровад-

ження системи контролю у командних спортивних іграх та перевірки ефективності запропонованої концепції.

Список використаної літератури.

1. Мітова О.О. Проблеми контролю у командних спортивних іграх зв'язку з сучасними тенденціями їх розвитку. *Фізична культура спорт та здоров'я нації: зб. наукових праць*. Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського, Житомирський державний університет імені Івана Франка. Вінниця: ТОВ «Планер», Випуск №2. 2016. С. 184-189.
2. Платонов В. Н. *Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения*. К.: Олимпийская литература, 2015. Кн. 1. 680 с.
3. Сушко Р.О. Аналіз проблемних питань розвитку спортивних ігор з урахуванням чинників глобалізації спорту вищих досягнень. *Збірник наукових праць «Фізична культура, спорт та здоров'я нації»*, Вінниця. 2017. № 1. С. 441-445